

Het zal toen geweest zijn dat men voor elk ingeleverd verslag betaald werd, zodat het zaak was om voor veel nieuws te zorgen en daarom werd ieder jaarverslag van welke vereniging dan ook van een verslag voorzien. Ook als men van de fiets viel en een duim kneusde kwam men in de krant. Uitgebreid waren de raadsverslagen. Ook werd maandelijks verslag gedaan van de ingelegde en terugbetaalde gelden bij de Rijkspostspaarbank. Maar nu terug naar onze kerk van onze Nederlands Hervormde Jonge Meisjesvereniging "Tarwegraan" daarvan hebben wij helaas geen foto in onze verzameling en of er zo'n foto bestaat is mij niet bekend. Maar als men te oud werd voor de jonge meisjesvereniging dan gingen de meeste in de loop der tijd over naar de meisjesvereniging "Dorkas" en daar zijn wel foto's van. Helaas zijn niet alle namen op de foto bekend maar met uw hulp moet dat toch lukken.

Staand v.l.n.r. 2^e Riek Braspenning, 7^e Maaike van Weelden,
8^e .Heiltje van Zandwijk,
Zittend 1^e Cor van Boggelen, 2^e Floortje van de Heuvel.
Voorste rij 1^e Drika van Krieken de Fockert, 2^e Marie van Rossum,
4^e Aal Bijl de Kock, en als 5^e Artje Kozijn.

Als erevoorzitter van "Tarwegraan" was dominee Heemskerk aanwezig die ook de leiding over deze avond had. Dominee Heemskerk werd bevestigd op 5 juni 1921 en is 28 jaar predikant van de Hervormde Gemeente van Herwijnen geweest. Ondanks het sobere traktement hielp dominee Heemskerk iedereen die om hulp vroeg. Ds. Heemskerk was niet getrouwd maar werd goed verzorgd door zijn huishoudster Cor van Boggelen die ook op de foto staat.

Ds. Heemskerk,
1921 - 1947

In 1947 verliet hij Herwijnen en nam een beroep aan in Standdaarbuiten waar hij op 24 januari 1954 op 64 jarige leeftijd overleed. Dominee Heemskerk werd begraven op de oude begraafplaats te Herwijnen het dorp waar hij zoveel goede herinneringen aan had.

Tot zover deze Kiek van Toen, weet u de namen op de foto laat het mij dan weten.

Tot de volgende Kiek van Toen,

Jaap de Kock

EUROPE'S HEAT WAVE

ASSOCIATED PRESS

Cows that left their Herwijnen, Netherlands, pasture in search of water rest on a sand-bank Friday near the river Waal. A European heat wave claimed its 40th victim Friday as a stagnant blanket of dry, hot air has fueled wildfires, dried up riverbeds and devastated many farm animals.

Twee Herwijnse koeien in Amerika in de krant, om aan te tonen hoe laag de waterstanden, door de aanhoudende droogte van de zomer 2003, in Europa waren.

Met deze aflevering van onze vaste rubriek van de "Kiek Van Toen" gaan we deze keer ver terug in de tijd en we schrijven oktober 1935. Het streeknieuws werd toen verzorgd door "De Gecombineerde", de voorloper van "Het Kontakt". "De Gecombineerde" die ontstaan was uit de plaatselijke krantjes uit het Gelderse en Zuid-Hollandse gebied rondom Leerdam. Die vernieuwde krant werd tweemaal per week bezorgd bij de abonnees, na de oorlog 1940 / 1945 werd de krant driemaal per week bezorgd. In Herwijnen had men toen het nieuws- en advertentieblad "De Herwijner en Haaftensch Nieuwsblad". Correspondent in Herwijnen was G. van Zee en in Haaften P.A. van Rijswijk.

HERWIJNEN.

— De Ned. Herv. Jongemeisjesver. „Tarwegraan”, onder leiding van mej. Van Kranenburg, vierde Vrijdagavond j.l. haar jaarfeest in de O.L.S. Voor deze feestverg. bestond veel belangstelling.

Onder de aanwezigen bevonden zich de Burg. en leden van den Kerkeraad der Ned. Herv. Kerk. Heemskerk, eere-voorz., leidde dezen avond.

Opening met gebed, sprak Z.Eerw. een hartel. welkomstwoord, in het bijzonder tot den burg. en kerkeraadsliden. Besprekende het vereenigingsleven van „Tarwegraan”, wees Ds. H. op het symbolisch uitgestrooide zaad met zijn groote vruchtbaarheid, daar het aantal leden in korten tijd is verdubbeld en gestegen tot 45. Spr. brengt hiervoor hartelijk dank aan de eminente leiding van mej. Van Kranenburg.

Hierna betraden alle meisjes de tribune. Opvallend keurig was de eenheid in de kleeding, n.l. blauwe rok, witte blouse en rose strik. In orde opgesteld, werd het vereenigingslied gezongen.

Eén meisje gaf een keurig gesteld opstel over Jacob en Ezau. De voordrachten en samenspraken, die uitstekend waren ingestudeerd, werden zeer goed vertolkt en beluisterd door een aandachtig gehoor. Met orgelbegeleiding van mej. de Fockert, die haar orgel voor dezen avond welwillend had afgestaan, werden eenige liederen, waarvan sommige met soli, uitstekend uitgevoerd. Leden van „Dorcas” zorgden voor de aangeboden consumptie op versierde dissens. De schoolbode had deze en de zitplaatsen keurig verzorgd.

Ds. Heemskerk bracht in 't bijzonder dank, bij het eindigen, voor hetgeen „Tarwegraan” dezen avond had gepresteerd en voor de aandachtige belangstelling en sloot met dankgebed.

Ik ging aantekeningen maken over deze familie, waarvan het spoor naar Asperen liep. Doch ook over de naamgenoten uit Herwijnen. Zo vond ik de moeder van Han, Eelke Looijen, die met Johan Andreas Doruiter was gehuwd en die op 9 juli 1903 aldaar overleed. Haar man stierf in 1918. Gelet op zijn voornamen kan hij wel van Duitse afkomst geweest zijn. Eelke was geboren op 30 april 1837 als dochter van de timmerman Lodewijk Looijen en van Jantje van Zee. Blijkens zijn overlijdensacte was Lodewijk Looijen in 1795 geboren te Asperen. Hij was een broer van mijn overgrootvader Jan Arnoldus Looijen, die aldaar in 1798 ter wereld kwam. Han en mijn vader waren dus achternicht en –neef.

Willem Looijen
Geb: 1828
Timmerman te Heukelum

De familie Looijen was zoals blijkt een echte timmermansfamilie. Mijn overgrootvader Jan Arnoldus woonde in de Gasthuisstraat te Heukelum naast de dokter, waar hij een timmerwinkel had. Dit oude huis is nu afgebroken om "herbouwd" te worden.

Zijn zoon Jan Arnoldus was timmerman te Asperen en diens broer Willem oefende dat beroep uit in Heukelum.

Zijn schuur aan de Lingewal werd later door schilder Klijn gebruikt. De ouders van Willem Looijen, die getrouwd was met Etje Adams waren Lodewijk Looijen, die in 1758 te Asperen trouwde met Willemina van der Kop.

Ook Lodewijk Vroege, die te Asperen aan het zuidelijk eind van de Voorstraat woonde, behoorde tot de familie. Hij stamde af van Jan Vroege en Grietje Looijen.

Er was ook nog een aannemer uit Herwijnen, Coen Looijen, die Maaïke de Groot uit Heukelum tot vrouw had. Zij behoorde tot de familie omdat haar moeder Elisabeth Looijen was. Zij zijn ca. 1896 te Heukelum gehuwd.

Hoewel ik dikwijls de dodenakker te Herwijnen voorbij gegaan ben, neem ik mij voor deze nu een bezoek te brengen, hetgeen inmiddels is gebeurd.

B.J. de Groot.
Heukelum 2003

Bronnen:

Den Ouden Dijk, nummer 12, jaargang 5
Familie-archief De Groot.
Registers van de Burgerlijke Stand.
Doopt- en Trouwboeken.
De Leerdammer.

Familieherinneringen.

Het artikel van de heer M. van Maaren over het Herwijnsse kerkhof en de familie Looijen met name de burgemeester, Jan Arnoldus Looijen, trok zeer mijn aandacht. Dit lezende kwamen bij mij herinneringen naar boven. Mijn grootmoeder heette namelijk Heiltje Looijen.

Heiltje de Groot- Looijen
1847-1885

Zij was een dochter van timmerman Jan Arnoldus Looijen (!) en van Maaïke Bijl, ook een timmermansdochter. Heiltje was getrouwd met mijn grootvader, Cornelis de Groot.

Hoewel genealogie niet mijn voornaamste bezigheid is, moest ik vroeger (in de dertiger jaren) in dit verband steeds denken aan bezoeken die wij in die tijd met paard en wagen en later met een Ford aflegden bij Han Doruiter aan de Onderweg te Herwijnen. Koetsier en chauffeur was mijn neef Cees van Voorden en die bracht ons daarheen. Ik herinner mij nog de heuvel op de Hoek van Leuven waarover wij reden met een hol weggetje en doornen hagen met rechts de Van Dusseldorpen en links Van Hees. Over de heuvel kwamen we op de Meerdam met rechts de keet van Willem Sterk en de grondslag van het slot Leyenburg, Via de Hazewijnebrug (Azewijnebrug) kwamen wij op de Vurense Zeiving.

Tijdens onze reizen begon men met de aanleg van de Rijksweg. Het zand daartoe werd o.a. aangevoerd vanaf de Braadaal met treintjes. Waar het zand werd gestort, zocht het veen aan weerszijden een uitweg. De naam voor een parkeerplaats langs de weg "De Veenbult" zou hieraan moeten herinneren. Tijdens deze aanleg sneuvelden restanten van het slot Leyenburg in de grond. Latere aantastingen van het landschap met de eeuwenoude nederzetting Leuven door ruilverkaveling en verbreding van de Rijksweg volgden, waarbij de resten van de Leyenburg het opnieuw moesten ontgelden. En nu staat ons nog een Betuwelijn te wachten!

Via De Headkurf (hoofdgraaf) of Etkurf (etkerf) ging het dan op Herwijnen aan. De eerste boerderijen werden daarlangs gebouwd, nu gelegen aan de Graaf Reinaldweg. We zagen de toren van het kasteel Wadestein opdoemen en gingen via De Steeg naar de Onderweg (Rij- en Uitweg). Vooraan links stond de boerderij "De Heuvel" van Jan Vroege die met "Wies" (Louise?) Doruiter, een zuster van Han was getrouwd. Wies Doruiter was eerst getrouwd met ene Van Zandwijk. Voor zover bekend, zijn uit dit huwelijk twee dochters geboren. Een daarvan, Eelke Johanna Adriana van Zandwijk trouwde met Willem van Wilgen uit Heukelum. Zij is op 24 augustus 2001 in Huize Avondlicht te Herwijnen overleden.

Dan volgde het huis van Han, die weduwe was van de vroegere secretaris van Herwijnen, P. de Jongh. Zij had twee zonen, Tijs uit Gorcum een verzamelaar van alles en nog wat en Johan te Eindhoven. Verderop stond een ouder huis, waar Hannes Doruiter gewoond zou hebben. Nu is er een aannemersbedrijf in gevestigd.

Hoewel wij altijd in de schuur zaten, was Han een struise knappe vrouw, de gastvrijheid zelve. Zij was openhartig en hield van een kwinkslag. En altijd waren er dorpsgenoten te vinden. Later is zij getrouwd met Teske (Tijs) van der Wal. Hij was fietsenmaker en mank en Han zei, dat zij hem uit medelijden had getrouwd. Vader zei, dat Han familie van ons was en ik vermoed, dat dit iets met de familie Looijen te maken had.

In ons land broedde de raaf voor het laatst in 1927. Vanaf de jaren zestig klinken echter weer overal stemmen om de vogel te herintroduceren. In 1968 werden inderdaad een paar jonge raven in de bossen bij Baarn uitgezet, maar ze bleken al vlug spoorloos te zijn verdwenen. Andere experimenten slaagden al evenmin, terwijl de raaf het feitelijk bij ons heel goed naar de zin zou kunnen hebben. Zijn sombere silhouet past immers uitstekend in ons landschap en bovendien scharrelt hij gemakkelijk zijn kostje bij elkaar. Hij is namelijk een uiterst inschikkelijke en zeer flexibele aaseter, die zich weliswaar voornamelijk voedt met aas en kleine dieren, maar daarnaast ook met zaden, vruchten, graan, eieren, jonge vogels en zelfs vis eet. Dikwijls wordt er beweerd dat de kraaien het hoogtepunt van de vogelevolutie vormen. Inderdaad zijn het sterke en intelligente dieren. Hun zeer gevarieerde en veelzijdige onderlinge omgangsvormen, hun groepsgedrag en hun voedingswijze tonen aan dat een groot deel van hun doen en laten aangeleerd is en hun dus niet wordt ingegeven door instinct. Eksters, roeken en kauwen bijvoorbeeld hebben een sociaal leven dat in de vogelwereld zijn weerga niet kent. Ondanks het weinige welluidende gekras, geknars en gekraak dat door hen ten gehore wordt gebracht, behoren de kraaien tot de zangvogels. Met zijn 60 centimeter is de raaf zelfs de grootste zangvogel ter wereld. En de slechtste. Werkelijk een zanger van niets. En bovendien schijnbaar een zwartgallige. Een laag, traag en log overvliegende kraai, die zijn naargeestige kreet laat horen, maakt wel een heel sombere indruk. Dit is echter natuurlijk allemaal mensenpraat. Kraaien zijn net zo levenslustig als alle andere vogels. Met veel plezier maken ze luchtige zweefvluchten en vertonen ze in de lucht de gekste capriolen. Af en toe vliegen ze zelfs ondersteboven. Ze doen dat vooral in het voorjaar als onderdeel van het baltsspel- en dat ze er een boel plezier bij hebben is overduidelijk.

Volgens de oude verhalen was de raaf oorspronkelijk ook echt niet zo'n kwade vogel. Hij was eigenlijk zelfs niet eens zwart. Eerbiedig wordt in een legende verhaald hoe het Christus zelf was die hem zijn mooie witte veren had afgenomen, nadat de vogel het drinkwater van de Heer had bezoedeld. Ook in het volksgeloof had de raaf een paar positieve kwaliteiten. Zo zou hij een steen bezitten, die voor grote vruchtbaarheid zorgde, een andere steen die de eigenaar onzichtbaar maakten, en nog een derde steen die dode tot leven kon wekken. Een vogel dus, die handig is om bij de hand te hebben.

Theo Schildkamp.

Herwijnse Vertellingen.

Elk dorp had en heeft zijn dorpsfiguren, Hentje Huigen (Hentje de Looier) was zo'n dorpsfiguur in Herwijnen. Hentje woonde alleen in een schilderachtig dijkhuisje. Iedereen kende hem. En de meest vreemde verhalen deden dan ook de ronde over Hentje.

Liever lui dan moe.

Tijdens de laatste oorlogsjaren werden alle mannelijke inwoners van het dorp door de Duitsers opgetrommeld om zigzag loopgraven in de uiterwaarden en schuttersputjes in het dijklichaam te graven. Duitse soldaten kwamen ook bij Hentje en die had geen zin in werken. Daarom suggereerde hij dat hij niet goed bij zijn hoofd was. Sowieso vonden veel Herwijners dat Hentje niet helemaal goed bij zijn hoofd was. Maar Hentje deed toch zijn best om niet te hoeven werken en bij het bezoek van de soldaten zat hij met zijn pet achterstevoren naast de kachel eigen teelt tabak te pruimen en maakte allerlei rare grimassen naar de soldaten, conclusie "Krank im kopf" en Hentje hoefde niet te graven.

Arm maar toch ijdel.

Maar toch was Hentje bepaald niet gek. Om toch aan wat geld te komen scheerde hij hier en daar schapen. Het ging hem niet om het geld maar de gebruikelijke borrel als een klus was geklaard daar kwam hij voor en of het nu vroeg of laat was hij lustte altijd wel een borrel en in de eerste borrel hoefde hij geen suiker. Na de nodige borrels strompelde hij de trap op naar de dijk waar zijn fiets lag. Als gevolg van de nodige alcohol was het moeilijk op de fiets te komen. Een toevallige voorbijganger zag het gestumper van Hentje aan en vroeg "Hentje weet je wel hoe laat het is" waarop Hentje antwoorde "k heb wel unne ketting mar ginne logie".

Cor van Oostrom.

weerstonen tot dusver de parlementaire Staatsinstellingen den schok der fascistische stromingen...".

In mei 1934 wilde Vervoorn zo spoedig mogelijk zien af te komen van de Landbouwcrisiswet "met haar rompslomp van kwellende administratieve voorschriften" en in plaats daarvan invoerrechten en contingentering.

Bij de behandeling in oktober 1936 van de ontwerppachtwet nam Vervoorn het op voor de ten onrechte als "gefortuneerde personen" beschouwde verpachters ("echter is in ons land bijna geen grootgrondbezit.") Voorstanders van het wetsontwerp waren: "Communisten, socialisten en andere revolutionaire groepen. Hun doel is vernietiging van het eigendomsrecht". Twee maanden later stelde Vervoorn dat de verdeling van de boerenstand in Katholieke, protestantse en neutrale stadsorganisaties "...de oorzaak is van zijn zwakte als bevolkingsgroep en daardoor ook van het harde lot, dat aan hen, die den bodem bewerken, ten deel valt". Tegen het einde van zijn Kamerlidmaatschap in maart 1937 verdedigde Vervoorn de openbare school die door een wijziging van de Lager-Onderwijswet "finaal" zou worden "afgebroken" ("... na de slachting, die door den heer Marchant onder de openbare school is aangericht, door deze wet aan het openbaar onderwijs den genadeslag wordt toegebracht"). Na de Kamerverkiezingen van 1937 verdween de NBTMP uit de Tweede Kamer. Bij de Statenverkiezingen van 1935 had de partij al veel stemmen verloren, met namen aan de NSB. Vervoorn verrichtte na zijn Kamerlidmaatschap geen politieke functies meer buiten zijn woonplaats. Hij bleef wethouder tot in de Tweede Wereldoorlog en in 1951 bij zijn overlijden was hij nog raadslid. Daarnaast had hij nog vele andere functies te Herwijnen, onder andere die van hoofdingeland van de dorpspolder, voorzitter van de Coöperatieve Boerenleenbank en voorzitter van de afdeling Volksonderwijs.

Bij de begrafenis noemde de kantonrechter te Gorinchem de overledene, oud kantonrechter - plaatsvervanger in die plaats, onder meer een 'rustige en vriendelijke persoonlijkheid'. Vervoorn, die meestal zeer overtuigd was van de juistheid van zijn zienswijze, was echter niet onomstreden. De nalatenschap van Vervoorn en zijn zuster wordt beheerd door de Stichting Mr. C. en Mej. M.M. Vervoorn.

Gegevens uit het familie archief Vervoorn.

*Opgetekend door de nalatenschap beheerders,
de familie Zwart.*

Een somber silhouet

Er zijn maar weinig vogels die een zo grote rol spelen in bijgeloof, fabels, legenden en sprookjes als de raaf. Meestal is hij daarin de bringer van ongeluk, ziekte en dood. Deze slechte reputatie is natuurlijk het gevolg van zijn zwarte en ruige uiterlijk, zijn rauwe gekras en vooral zijn gedrag als aaseter. Op galgenvelden en slagvelden was hij namelijk altijd en overal te vinden. Dat gaf te denken! Maar hij vergreep zich ook aan levende prooi: lammeren, pluimvee en soms zelfs kleine kinderen. In de Germaanse godenwereld waren raven de vogels van Odin, die ook wel Wodan werd genoemd. Twee van hen waren zijn vaste gezellen: Hugin, "de gedachte" en Munin "het geheugen". Iedere ochtend vlogen ze op van de schouders van hun meester om overal op midden-aarde, de wereld van de mensen, te beluisteren en te beloeren. Tegen de avond keerden ze vol kennis terug om die aan hun heer door te geven. Op deze manier was Odin alwetend.

Toen het christendom terrein won, werd Odin langzaam maar zeker verdrongen om ten slotte beschouwd te worden als een anti-god: de duivel. De raaf werd daarmee een satansvogel. Dit is de belangrijkste reden van de meedogenloze vervolging waaraan hij eeuwenlang ten prooi was. Aanvankelijk had het geen rampzalig effect, omdat er simpelweg nog niet zoveel mensen waren en het platteland dus voldoende veilige schuilplaatsen en uitwijkmogelijkheden bood. In de negentiende eeuw leidde de menselijke antipathie jegens hem op veel plaatsen tot de uitroeiing van de raaf. In andere delen van Europa trok de vogel zich terug in de bergen, in moerassen en in andere onherbergzame gebieden.

heeft." Aan het begin van de economische crisis van de jaren '30 verzocht Vervoorn Gedeputeerde Staten een regeling te ontwerpen waarbij door het verstrekken van renteloos krediet of verschaffen van garanties hulp verleend zou kunnen worden aan land- en tuinbouwers.

Als strijder voor het neutraal onderwijs was Vervoorn in 1931 tegen een provinciale subsidie voor de Christelijke landbouwschool te Herwijnen. Zijn bezwaar was niet dat het een Christelijke school betrof, maar het feit dat andere landbouwscholen niet gelijkelijk zouden worden gesubsidieerd. Herwijnen en omgeving hadden vaker de aandacht van Vervoorn in de Staten. Zo stemde hij in 1929 als enige tegen het voorstel van Gedeputeerde Staten om de stichting van een ruwoliegemaal voor de dorpspolder Herwijnen niet te subsidiëren.

Vervoorn stapte pas in 1927, met de opvolging van zijn oom als lid van de gemeenteraad en wethouder van Herwijnen, in de lokale politiek. In 1928 raakte hij in conflict met de burgemeester van Herwijnen over de oprichting van een plaatselijke afdeling van de Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw (GOML). De burgemeester vroeg het eerst aan het bestuur van de GOML om een afdeling te mogen oprichten. Vervoorn was de burgemeester echter voor met het indienen van de stukken voor erkenning van de nieuwe afdeling. Het bestuur van de GOML was bevreesd dat de burgemeester een plaatselijke afdeling van de Christelijke Boeren- en Tuindersbond zou gaan oprichten, maar kon Vervoorn de erkenning van diens afdeling niet weigeren. Vervoorn was ook in de gemeenteraad tegen subsidiëring van de Christelijke landbouwschool omdat hiermee geen algemeen belang gediend zou zijn. De raad besloot in 1931 met een krappe meerderheid de school te subsidiëren. Vervoorn was wethouder tot 1932, maar werd in 1935 opnieuw als zodanig benoemd. In de tussentijd bleef hij raadslid.

Omstreeks 1933 kreeg de Plattelandsbond weer een nieuwe naam: Nationale Boeren-, Tuinders- en Middenstandspartij (NBTMP). Het programma van beginselen van de partij, waarin werd gesproken over de achterstelling van het platteland, was waarschijnlijk in belangrijke mate het werk van Vervoorn als voorzitter. De partij zag in "... Landbouw, Tuinbouw en Veeteelt en de daarmee samenhangende bedrijven de voornaamste bron van welvaart van ons land". Na de verkiezingen van april 1933 werd Vervoorn het enige Tweede Kamerlid van de partij. Braat was het daarmee niet eens en er ontstond een conflict waarbij Vervoorn de steun van de leden van de NBTMP behield. In zijn woonplaats werd het feit dat Vervoorn het eerste Tweede Kamerlid uit Herwijnen was uitgebreid gevierd.

De fanfare "Wilhelmina", waarvan Vervoorn beschermheer was, bracht hem een ovatie. Na de muziek werden de leden "... vriendelijk te zijnen huizen ontvangen en rijkelijk getrakteerd."

C. Vervoorn ten tijde van zijn lidmaatschap van de Tweede Kamer, ca. 1933-1937

Ook in de Tweede Kamer was Vervoorn een voorstander van een zuinig gebruik van de overheidsfinanciën. Zo was hij voor verlaging van zowel de steun aan werklozen als de ambtenarensalarissen. In die landen, zo verklaarde Vervoorn in november 1933, waar "... een sterke boerenpartij door behartiging der belangen der boeren en daarmee van het gehele land den invloed van het urbanisme en industrialisme wist te temperen,

De dode werd gekust door zijn familie en daarna werden hem de ogen gesloten. Dit sluiten van de ogen gebeurt omdat de dode anders op iemand wacht en er spoedig weer een sterfgeval in de familie zal plaatsvinden. Het is ontstaan uit de opvatting dat de ziel in het hoofd schuilt en de ogen het spiegelbeeld zijn van deze ziel. Het licht verdwijnt uit de ogen direct na het sterven en dit breken van de ogen zag men als een teken dat de ziel het lichaam verliet. Voor deze scheidende ziel had men angst en om terugkeer in het lichaam te verhinderen sloot men onmiddellijk na het sterven de ogen. Ook werd de dode direct na het sterven gewassen.

Beschik een bad voor wie gestorven is, was hem zijn handen en hoofd, hij zij gekamd en gedroogd, in de kist gelegd, en wens hem een zalige slaap.

Het wassen van de dode was een reinigingsritueel dat slechts ten doel had de stoffen of machten die de achterblijvenden of wellicht de dode zelf vijandig gezind waren, onschadelijk te maken. Water was een hindernis die kwade geesten –de ziel van de dode werd immers de levenden vijandig gezind geacht- niet konden overschrijden. Daarom vermeed men het ook zoveel mogelijk met een lijk over water of bruggen te gaan, uit angst dat de geest zou blijven hangen. Het uitboenen van een sterfkamer en het reinigen van een geheel sterfhuis zijn een uitvloeisel hiervan, alsmede het gebruik om water in een graf te storten.

De kam en het mes waarmee de dode voor het laatst gekamd en geschoren was, werden hem meegegeven, ook al omdat verder gebruik hiervan gevaarlijk was. De dood verspreidende kracht was hierop overgegaan en wie zich met een dergelijke kam het haar zou kammen zou alle haar verliezen.

Een in de terp van Hoogebeintum te Friesland gevonden skelet van een vrouw uit de Germaanse tijd had behalve een armband ook een benen kam naast zich liggen. Ook in Duitsland kwam dit gebruik veelvuldig voor. In 1964 kwam het in Roden (Dr.) nog voor dat de haarkam aan de linkerzijde van het hoofdkussen in de kist werd gelegd.

Tenslotte werd de dode gekleed in een linnen gewaad of in linnen windsels. Dit winden had meer de bedoeling het lijk te binden en spruit dan ook voort uit de vrees ten aanzien van de dode. In dit opzicht was er dus weinig veranderd ten aanzien van het binden der doden in de hunebedden. Dit ritueel vond plaats over een groot verspreidingsgebied. Een geschrift uit Boon A.d. 1127 vertelt: "Toen mijn zoon na een lange ziekte gestorven was, wasten wij hem, baarden hem op, trokken hem het lijkhemd aan en bonden hem zoals gebruikelijk".

W.A.G. Burgeler.

Cornelis Vervoorn

1883 - 1951, herenboer, advocaat en politicus

Cornelis Vervoorn werd geboren op 9 maart 1883 te Herwijnen en stierf daar op 11 november 1951. Hij was de zoon van Hendricus Jacobus Vervoorn, landbouwer, en Magdalena de Bruijn en bleef ongehuwd.

De vader van Cornelis Vervoorn was van vijf broers de enige die trouwde. H.J. Vervoorn had twee kinderen, Cornelis en Maria, die beiden ongehuwd bleven. De familie Vervoorn was zeer vermogend en bezat huizen en vooral veel grond in Herwijnen, Hellouw en omgeving. Cornelis Vervoorn bezocht de lagere school te Herwijnen, het gymnasium te Gorinchem en studeerde rechten aan de Rijksuniversiteit Utrecht. In 1910 promoveerde hij in Utrecht op stellingen. Mr. C. Vervoorn bleef na zijn studie in Utrecht als advocaat en procureur. In 1922 keerde hij terug naar Herwijnen, wederom als advocaat en procureur. Vervoorn werkte nooit op het land en kan worden getypeerd als een herenboer. Hij behartigde vooral de belangen van boeren, tuinders en middenstanders. Ook in de politiek was zijn aandacht op deze groepen gericht.

Vervoorns politieke loopbaan begin in 1923 met zijn lidmaatschap van Provinciale Staten van Gelderland voor de Plattelandersbond. Deze partij ontstond in 1917, toen nog met de naam Plattelandspartij, op en rond de Zuid-Hollandse eilanden. In het programma van de Plattelandersbond kan volgens de socioloog G.A. Kooy een "zekere neo-fysiocratisch gevoelende landbouw is de bron der welvaart" worden onderkend. De partij had een gelijktijdig antikapitalistisch en antisocialistisch karakter. Haar Tweede Kamerlid, A. Braat, wordt omschreven als een man met charisma en een extremist met ongearticuleerde bloed- en bodemideeën. De ontwikkelde herenboer Vervoorn had als plaatsvervangend voorzitter vanaf omstreeks 1925 een belangrijke positie in de Plattelandersbond en was de enige intellectuele voorman. Omstreeks 1930 werd hij zelfs partijvoorzitter.

Vervoorn bleef als enige vertegenwoordiger van de Plattelandersbond tot 1931 Statenlid. Hij was voor beperking van de overheidsuitgaven, behalve als het om het platteland en de landbouw ging. Zo pleitte hij voor drinkwater- en elektriciteitsvoorziening op plaatsen waar men die nog niet had, voor verbetering van dijken en voor voorzichtigheid bij de vereniging van waterschappen. Dit laatste om de volgende reden: "Een polder zou men de meest democratische instelling kunnen noemen, die er bestaat, want iedere eigenaar, die een hectare land bezit, heeft recht deel te nemen aan vergadering en stemming, wat men in de grotere waterschappen niet

- Johan Diderick Boellaard (1761 – Utrecht 1840) volgde zijn vader op als heer van Zuilichem. Diens dochter Margaretha Cornelia Boellaard (Utrecht 1795 – 1872) stichtte het “Boellaard-fonds”. Wat dit fonds inhoudt is mij niet bekend.
- Hermanus Nicolaas Boellaard (1757 – 1841) was later schepen te Gorinchem, waar hij overleed.
- De dochters Margarita Willemina (1755 – 1832), Anna Geertruij (1763 – 1854) en Cornelia Elizabeth (1766 – 1817) trouwden (de laatste in Geldermalsen in 1792). Elizabeth Emilia (1769 – 1800) trouwde niet en overleed in Tuil.
- Een zoon Isaack Matthijs (1771 – 1813) was officier in Engelse dienst en overleed te Utrecht.

Bronnen:

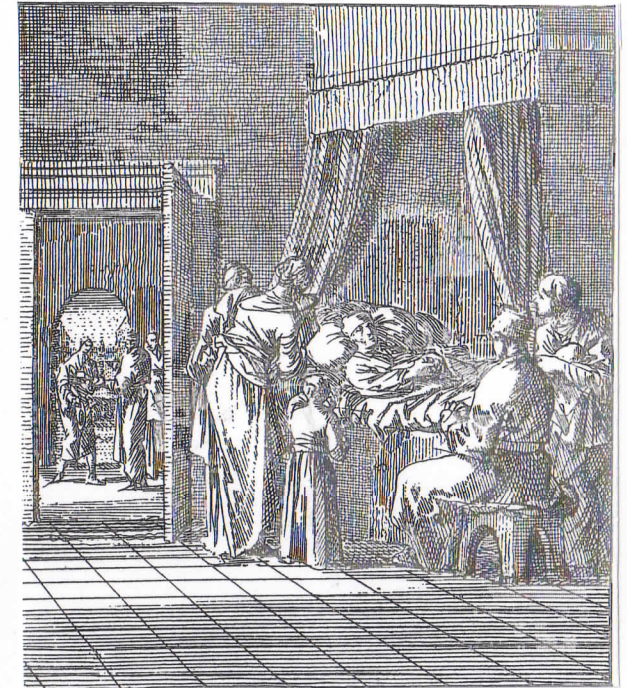
- Genealogie uit: Nederlands Patriciaat, 42^e jaargang 1956, pagina 44 e.v.
- Doopboek Nederlands Hervormde gemeente Tuil, Streekarchief Buren
- Register op de Leenaktenboeken van het Vorstendom Gelre en Graafschap Zutphen, kwartier van Nijmegen door Mr. J.J.S. Baron Sloet en Jhr.Mr. A.H. Martens van Sevenhoven, 1924.

Door W.F. Schouten
(Mededelingen Historische kring West-Betuwe - 19^e jaargang nr. 1 mei 1991).

Oude gebruiken.

Het afleggen van de dode.

Was iemand gestorven, dan werden alle huisgenoten en dieren gewekt, een gebruik dat tot in onze eeuw heeft bestaan. De oorsprong hiervan is dat in de Germaanse tijd alle leden van een familie op gelijke voet stonden en een gemeenschappelijke huishouding vormden. Daarbij stonden, ook al voor de bouw van de boerderijen die mens en dier tot nauw samenwonen dwong, het vee en de bijen zo dicht bij de mensen, dat ook zij als het ware tot de familie behoorden.

’t Beginsel,
en het Einde quam,
Wel hem die
’t beste met zich nam.

Stierf er iemand, dan was het mogelijk dat zijn vertrekkende geest de buiten het lichaam van een slapend mens of dier vertoevende geest meenam, om door deze in het hiernamaals te worden gediend. Men kon hiervan bevrijd worden, door de slapende direct te wekken met een hardop uitgesproken doods aankondiging.

Elizabeth (1729-1804) en Gijsbartus (1736-1757) die in de Lek verdronk, spelen verder geen rol in de streekgeschiedenis.

Uit het huwelijk van Pieter en Petronella werden slechts twee kinderen geboren: Joanna (1742-1804) die ongehuwd overleed te Den Haag en Dirk (1740-1826). Deze mr. Dirk, geboren te Meerkerk, was in 1740 schout en gaardermeester aldaar. Hij was ook hoogheemraad van de Alblasserwaard. Hij speelde een politieke rol in de periode van de Bataafse Republiek en werd later ambtenaar in Den Haag, waar hij overleed. Hij trouwde in 1765 met Dorothea Boellaard, dochter van Pieter II, heer van Tuil. Dit echtpaar kreeg zeven kinderen. De drie dochters Catharina (1768-1843), Pieterella Joanna (1773-1819) en Alida Pieterella (1783-1858) trouwden en verlieten de streek. De oudste zoon, al weer een Pieter (1767-1846) was onder meer griffier van de Vierschaar van Vianen en Ameide. Hij overleed te Den Haag. Ook Hendrik (1770-1847) overleed daar. De twee andere zoons Jan Willem en Adolphus Pieter volgen hierna.

Heren van Herwijnen (na 1815-1833) en Tuil (1811 – heden)

Jan Willem Boellaard (Meerkerk 1772-Gorinchem 1830) werd heer van Herwijnen. Hij was kapitein van Jagers en later burgemeester van Herwijnen. Hij huwde in 1796 met Cornelia Gerardina Boellaard (1778-1859), dochter van Pieter (III), heer van Tuil. Adolphus Pieter Boellaard (Meerkerk 1784 – Achttienhoven 1847) werd de vierde heer van Tuil. Hij verbleef echter meestentijds als kolonel in het buitenland. Van der Aa (Aardrijkskundig woordenboek, 1848) vermeldt dan ook, dat de heerlijkheid Tuil “thans in eigendom wordt bezeten door Mevrouw de weduwe van den kolonel Boellaard” die in Utrecht woonde. Hun zoon Thierry François Adolphe Oscar is de volgende heer van Tuil. Het is de vraag of hij ooit Tuil heeft gezien. Hij werd geboren in Doornik (België), verbleef te Gent en stierf in 1894 in Amsterdam. Hij was luitenant-kolonel bij de artillerie. De titel “heer van Tuil” vererfde op de kleinzoon van bovengenoemde Jan Willem aangezien Thierry slechts twee dochters had. Hiertoe gaan we weer terug naar Herwijnen.

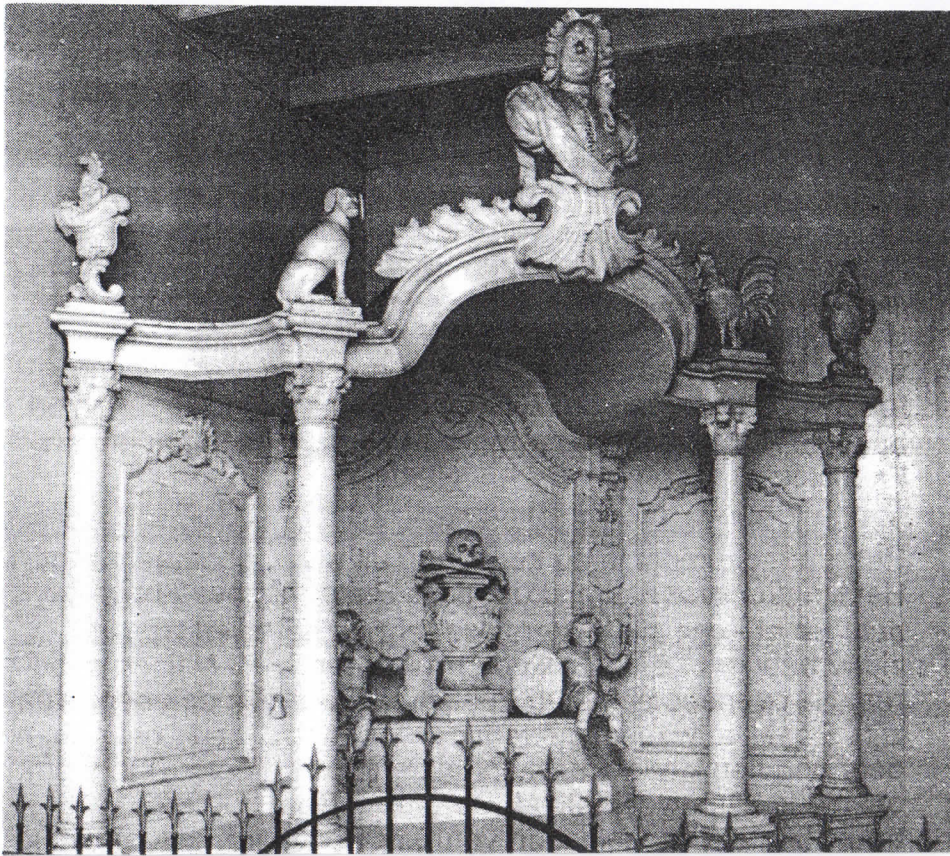
Jan Willems oudste zoon Dirk (1797 – 1856) was geboren te Nijmegen en volgde zijn vader als heer van Herwijnen op, althans volgens de genealogie. Volgens het artikel van J. Hobo in het blad Mededelingen (13^e jaargang no. 2) “De laatste keer dat de heerlijkheid Herwijnen werd verkocht” valt dit niet op te maken.

Vermoedelijk is deze foute veronderstelling ontstaan, omdat Dirk burgemeester en secretaris van Herwijnen was en tot zijn dood op huize “Kerkenstein” te Herwijnen heeft gewoond, waar ook zijn vader overleed. Uit Dirks huwelijk met Geertruida Wilhelmina de Bruyn (1801 – 1888) werden drie zoons geboren: Jan Willem (1830 – 1923) -die mogelijk in Herwijnen bleef wonen tot 1858 en is overleden te Laren en drie dochters kreeg-, Wilhelmus Justinus Alexander (1835 – 1877) -die ongehuwd overleed te Den Bosch- en Pieter (1840 – 1910) die naar Amerika emigreerde (voor 1870). De andere kinderen van Jan Willem waren: Hermina Cornelia Elisabeth (Herwijnen 1799 – Arnhem 1877), Dorothea Catharina Beatrix (Herwijnen 1801 – Amsterdam 1889), Pieterella Catrina (Herwijnen 1804 – 1883), Pieter (Gorinchem 1806 – Herwijnen, Kerkestein 1869) en Adolf Pieter Hendrik (Tiel 1811 – Amsterdam 1875) ondermeer ordonnance-officier van Koning Willem II. Zijn zoon Edmond (1856 – 1923) werd opvolger van Thierry als heer van Tuil. Hij was gehuwd (Rossum, 1880) met Paulina Helena, barones van Randwijck, dochter van baron Godard Adriaan Jacob, heer van Rossum. Het echtpaar kreeg behalve drie dochters nog twee zoons. Adolf Pieter Hendrik wiens zoon Jan Willem (geboren 1920, Amersfoort) de laatste bekende heer van Tuil werd. De andere zoon van Edmond was Jan Willem die naar Amerika emigreerde.

Johan Boellaard, Heer van Zuilichem (Herwijnen 1719 – Tuil 1807) en zijn nageslacht.

Deze zoon van Pieter (I) heer van Tuil, kocht de heerlijkheid Zuilichem, het adellijke huis aldaar en de daarbij horende goederen, een leen van Vianen. Hij woonde echter in Tuil en trouwde er in 1753 met Anna Geertrui Kuiper (1729 – 1802) uit Wezel. Hij was er ouderling en diaken en zijn negen kinderen werden er gedoopt.

- De oudste, Pieter Johan (1754 – 1835), was hoogheemraad van de Tielerwaard en schout en schepen te Varik. Hij overleed op huize Boschstein te Varik. Hij trouwde in 1784 met Willemke van Wijk (1760 – 1834) uit Waardenburg. Drie van hun kinderen, allen geboren te Tuil, overleden eveneens op huize Boschstein: Pieterella Willemina (1781 – 1848), Johan, in 1817 secretaris van Varik (1789 – 1872) en Catharina (1794 – 1870).
- Een dochter, Dorothea Adriana (1760 – 1826), trouwde in 1808 met Arnoldus Boellaard, zoon van Pieter (II), diens tweede huwelijk.

Het familiegraf Boellaard in de kerk van Tuil.
Foto: Cor de Cock

De andere kinderen waren:

- Wilhelmina Petronella (1746-1807), ongehuwd overleden te Herwijnen.
- Elisabeth Cornelia (1748-1811) trouwde in 1799 met Cornelis Verploegh, zoon van Johan, heer van Hellouw en Catharina Bierman.
- Cornelia Adriana (1749-1803) ongehuwd overleden te Herwijnen.
- Johan (1755-1808), schepen van Tuil en commies ontvanger te Tiel waar hij overleed. Hij trouwde Elisabeth Adolphina Verploegh, dochter van de heer van Hellouw. Uit dit huwelijk onder andere Catharina Boellaard (geboren Hedel, 1787) die trouwde met Gerard Hendrik Hardenberg (1775-1849), vrederechter in Tiel.

- Adolphina Catharina (1759-1841) trouwde in 1792 te Herwijnen met Mr. Hendricus Verploegh, geboren te Zaltbommel (1748) en advocaat aldaar. Hij was ook heemraad in de Tielerwaard en schepen in het gericht van Zuilichem en Herwaarden.
- Peternella Catharina (1760-1837) trouwde een officier en overleed te Den Haag.
- Arnoldus (1763-1844) was hoogheemraad in de Tielerwaard en huwde tweemaal. Zijn tweede vrouw was Dorothea Adriana Boellaard, een volle nicht, dochter van Johan, heer van Zuilichem.
- Catharina Gijsberta (1765-1820). Huwde Claas Arriens, ondermeer secretaris van de Hoge Rechtbank van Tuil.

III Pieter Boellaard-van Tuil (gedoopt te Tuil 1743-Herwijnen 1811).

Deze oudste zoon van Pieter (II) trouwde in 1770 met Henrica Elisabeth Velse (1748-1782). Haar moeder was Cornelia Boellaard, een dochter van de jongste broer van Pieter (I), Johan. Pieter woonde te Nijmegen en Tiel voor hij zijn vader opvolgde als heer van Tuil. Hij kreeg vier kinderen: Catrina Pieterella (1722-1805), Pieter (1774-1798) die dus voor zijn vader overleed, Hermina Cornelia (1782-1799) en Cornelia Gerardina (1778-1859), die in 1796 trouwde met Jan Willem Boellaard, zoon van Dirk en Dorothea Beatrix, dochter van Pieter (II). Uit het huwelijk stammen de volgende heren van Tuil, evenals de heren Boellaard-van Herwijnen. Met Pieter (III) stierf deze tak in mannelijke lijn uit. Om het spoor niet helemaal bijster te worden is het noodzakelijk even terug te keren naar Dirk Boellaard (1691-1736).

Dirk Boellaard (1691-1736) en zijn nageslacht.

Deze broer van Pieter (I) werd geboren in Asperen, was hoogheemraad van de Alblasserwaard en schout en gaardermeester van Meerkerk, waar hij ook overleed. Uit zijn huwelijk met Aeltje van Doorn (1689-1783) werden vijf kinderen geboren. De oudste was ook hier weer een Pieter (Meerkerk 1717-Vianen 1797). Pieter trouwde in 1739 met Petronella Bos (1716-1782) uit Rhenoy, dochter van Melchior Bos. Pieter was schout en secretaris van Meerkerk, hoogheemraad van de Alblasserwaard en later schout, secretaris, gaardermeester en erfhuismeester van Lexmond, Achthoven en Lakerveld. Zijn zuster Cornelia (1720-1800) trouwde met een zoon van Melchior Bos; Floris, schepen van Rhenoy. Helena (1723-1801),

Wanneer Pieter precies heer van Tuil werd, heb ik niet nagegaan. Evenmin hoe hij de titel verwierf. Vermoedelijk heeft hij deze gekocht. Pieter trouwde in 1710 in Haaften met Dorothea Beatrix van der Pijl (1680-1719), dochter van de schout van Heukelum en op dat moment mede-erfgename van haar broer Nicolaas die het huis te Haaften en de heerlijkheden Haaften en Hellouw had gekocht in 1709. Huis en heerlijkheden werden in 1712 door Dorothea en haar zuster Beatrix verkocht aan Benjamin Dutry. De wapens van het echtpaar Boellaard-van de Pijl zijn te vinden op het grafmonument in de kerk van Tuil. Het echtpaar kreeg vier kinderen, die allen in Herwijnen zijn geboren. De oudste dochter Adriana (1711-1788) trouwde eerst met Willem van Doorn, schepen te Asperen en daarna rentmeester van de Domeinen en ontvanger in Buren. Na zijn overlijden trouwde ze met Adrianus Koyman uit Neerijnen, schepen in het gericht van Deil en schout van Buren. De tweede dochter Beatrix Dorothea (1714-1764) woonde in 1743 met haar vader in Tuil. Zij trouwde daar in 1745 met Mr. Kornelis Elisa van Dijk uit Den Haag, welk huwelijk door echtscheiding werd ontbonden. In 1758 trouwde ze met Jacobus Hoffman, heer van Giessen-Oudekerk, drossaard en Lingegraaf van de stad en het graafschap Leerdam en baronie van Acquoy. Het derde kind Pieter (1717-1801) volgde zijn vader na die dood in 1751 op als heer van Tuil. Johan (1719-1807) tenslotte, werd heer van Zuilichem en den Braai. Over Johan aan het eind van dit artikel meer bijzonderheden. Zijn moeder overleed kort na zijn geboorte en werd bij haar ouders in Asperen begraven. Pieter (I) was schepen in het gericht van Tuil en hoogheemraad van de Tielerwaard. Het zal wel vanuit deze positie geweest zijn, dat hij eens vier mannen "korteidshalve" aan de kant van de bandijk heeft opgehangen, omdat ze de Waaldijk wilden doorsteken. Zonder vorm van proces dus. In 1744 schonk hij aan de kerk in Tuil een koperen lezeaar waarop het wapen van de Boellaards staat.

II Pieter Boellaard-van Tuyl (Herwijnen 1717 – Tuil 1801)

Pieter was behalve heer van Tuil ook schepen aldaar. Hij trouwde in 1743 met Catharina Bierman (1724 – 1781) dochter van Adolphus Bierman, heer van Herwijnen. Pieter woonde blijkbaar in Herwijnen. In 1776 verkreeg hij de Langewaard aldaar, waar een steenoven op stond, de Tolwaard (ook wel Ottersgriend of Rijnsweerd) en de Koeweerd, allen buitendijks gelegen en behoord hebbende bij het huis Frissestein.

Mr Pieter Boellaard
1717-1801

Het grafmonument in de kerk van Tuil wordt gedateerd rond 1780. Het ligt dus voor de hand dat deze Pieter het heeft opgericht ter ere van zijn ouders, wellicht na het overlijden van zijn vrouw in 1781. Zijn kinderen werden in Herwijnen geboren. Hij overleed echter in Tuil en zal daar dus ook begraven zijn. Behalve twee jong overleden kinderen, kreeg het echtpaar nog tien kinderen, waarvan de oudste, Pieter (III) hem opvolgde. Het tweede kind, Dorothea Beatrix (1745-1823) trouwde met een kleinzoon van Dirk Boellaard, een broer van haar grootvader. Uit dit huwelijk stammen de opvolgers in de reeks heren van Tuil na het overlijden van Pieter (III) in 1811.

Van die
stille nen.

dakvenster jaar geleden ben ik met mijn vrouw naar Het Park geweest. Niets
alleen neer op wat hier zo'n zestig jaar geleden gebeurde. Kruisen en
bewoog zijn verdwenen. Het Noorse kerkje stond er nog steeds. Rotterdam
wind bee niet meer. Maar de rij doden zie ik nog vaak voor me. Vooral de
plotselin van de dode, verschroeide romp van de parachutist en het
Alles kaze lichaam van mijn Udense jaargenoot zijn onuitwisbaar.

Lange Voorhout? Als ik op Prinsjesdag op de tv de Gouden Koets
lotel des Inde, zie rijden, dan komt mei 1940 weer terug. Net als in
ze uren. Zal de oorlog ooit voorbij zijn?

e Zeist.

ning als lidmaat der Nederlands Hervormde Kerk.

erenigingsblad nummer 23 van oktober 2003 is een kopie van de
n lidmaat opgenomen van Dirkje de Fockert.
is Dirkje de Fockert ? en wie was ouderling Jan Zandwijk?

Dierd 1: Dirkje de Fockert was de Moeder van Engel Hakkert, die
Piend heeft in het huis met de naam, "Het heilige land"

rd 2: Jan van Zandwijk woonde in 1898 in wijk A. (Boveneind)
r A 28 buitendijks en was getrouwd met Heiltje Vervoorn.

Staopel de grootvader van moederszijde van Eelke Sprong-de Jager en
Toen ik bet-over-grootvader van ons bestuurslid,
generaan Zee-van Arendonk.
het teke

mag u i Zandwijk geb. 31 mei 1828 gehuwd met Heiltje Vervoorn
doorlatemaart 1828

nou stan uit dat huwelijk:

önne ge zoon geb. 17 december 1853

Al dezelte dochter ,, 7 juni 1857

loopgra: zoon ,, 11 november 1859

licht. Op zoon ,, 1 oktober 1861

gehaald dochter ,, 9 april 1864

kans eeie huwde op 10 september 1891 met de Jager.

lichtsigrie Jager was een zoon van Eelke.

schot de

: Fockert, Oktober 2003

Het geslacht Boellaard en andere heren in de West Betuwe.

TUIL

Bij de restauratie van de kerk van Tuil werden begin 1998 twee grafkelders
blootgelegd. Onzeker was het hierbij om welke graven het ging. Een van
deze graven zou van de familie Boellaard-van Tuil geweest kunnen zijn,
waarvan een grafmonument in de kerk aanwezig is. Dát er Boellaards
begraven liggen in de kerk is vrijwel zeker. In dit artikel zijn de gegevens
verwerkt, die ik tijdens mijn poging om te achterhalen om welke leden van
de familie het zou kunnen gaan, heb verzameld. Het gaat om leden van het
geslacht, die in de 18^e en 19^e eeuw heren van Tuil zijn geweest, maar ook
om Boellaards, die elders in de Betuwe een openbare functie bekleedden.
Overigens moet volgens de door mij geraadpleegde genealogie, uit 1956,
nog steeds een Boellaard heer van Tuil zijn. Dat was toen Dr. Jan Willem
Boellaard, geboren te Amersfoort in 1920. De titel zal inmiddels weinig
meer inhouden. Daarnaast waren er Boellaards een tijdlang heer (en
burgemeester) van Herwijnen en Zuilichem, en schout/schepen te Heesselt
en Varik. De naam Boellaard moet gedurende de 18^e en 19^e eeuw in de
West Betuwe een naam van betekenis zijn geweest. Voor Asperen en
omgeving was dit al eerder het geval. Al deze Boellaards stammen af van
Jan Cornelis Boellaard, die omstreeks 1562 moet zijn geboren. Van hem is
verder weinig bekend. Zijn zoon Rijck, geboren rond 1595, was voerman in
het leger, pachter van het "peertgeld" in 1639, gerechtsbode van Spijk
(1645), koper van een hof te Asperen (1646) en laagheemraad. Zijn
kleinzoon Pieter Evertszoon Boellaard, geboren omstreeks 1658, bracht
het tot burgemeester en hoogheemraad van de stad en de baronie van
Asperen. Uit zijn huwelijk met Neeltje van Maurick werden negen kinderen
geboren. Vijf van hen bleven in de regio, waarvan de oudste zoon Pieter
(1683-1751) en zoon Dirk (1691-1736) voor ons van belang zijn. Een
andere zoon Evert (1694-1729), werd schout en secretaris van Heicoop en
trouwde met Anna Schas, dochter van Mr. Johan Schas, heer van
Kampestein en Rijsweerde. Een dochter Anna (1697-1726) trouwde met
Mr. Laurens Jan Schas afkomstig uit Maurik, eveneens een zoon van
bovengenoemde, die later burgemeester van Vianen werd. Lijsbet (1689-
1743) trouwde met François Grootveldt, predikant te Arkel.

Heren van Tuil (+1710-1811)

I Pieter Boellaard- van Tuyl (Asperen 1683 – Tuil 1751)

Informatie bst kwam helaas weinig terecht. 's Avonds en 's nachts werd de eens verstoord door schoten. Waar zaten de schutters? Achter Het bestuur is? Achter schoorstenen? Waren wij het doelwit? Of moesten ze jst aanjagen? Onze zenuwen raken uiterst gespannen. Er

Voorzitter: ts. Luuk schoot, maar er was niets aan de hand. Een door de gen tak wierp zijn schaduw op een schoorsteen. Ergens ging oven een deur het bovenlicht aan. Niet denken, maar schieten! avensbedreigend zijn.

Secretaris:

Penningmees

Bestuurslid:

Bestuurslid: plichtig soldaat
Bijl, 1940

Bestuurslid:

anmiddag op wacht stond, kwam er een auto aan met een rin en drie andere hoge officieren. De chauffeur stopte toen ik daartoe gaf. Passen werden mij in grote haast aangereikt. "Ik t doorlaten". "We moeten er door". "Ik mag helaas niemand Ontsteltenis, een harde vloek en dan gaan ze terug. "Zijde gij lgeek", zei Chefke. "Chefke, we meuge gin mins deurlaote, ók

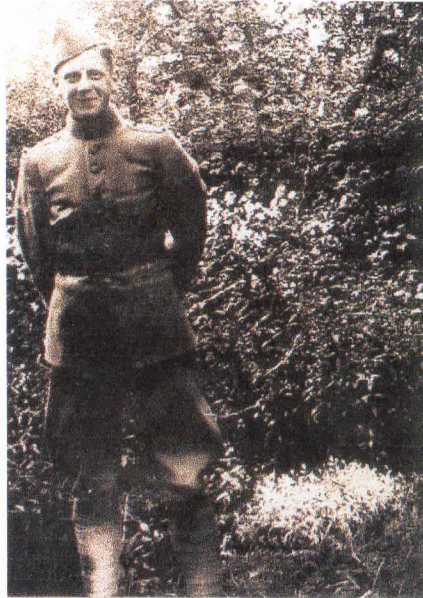
Redactie vergoal nie." "Gij zij gek, daor krijgde gedonder mee!" "Dà gluëk nie".

Typewerk verdachten malen door mijn hoofd terwijl ik daar voor onze verlaten

Verspreiding sta. In Hotel des Indes brandt voor 't eerst sinds vrijdag weer

e vrijdag werd ook de Duitse ambassadeur uit zijn ambtswoning De contributie met zijn personeel in het hotel ondergebracht. Eén zag er nog Bankrelatie: Fostduif los te laten. Einddoel Berlijn? De Duitse gasten gaven ten name vann aan een overvliegende Juncker. Verbieden hielp niet. Een de ruiten had meer succes.

Website:

Het wordt langzamerhand licht. Uit het hotel komt een Duitse generaal. "Warum stehen Sie hier noch?" vraagt hij enigszins verbaasd. "Mein kommandant hat mir befohlen hier posten zu stehen, Herr General". Hij knikt en zegt: "Ich werde ihnen eine Tasse Kaffee bringen lassen". Even later komt een Duitse jongedame met koffie aangelopen. Vriendelijk zegt ze: "Sie sehen müde aus; dieser kaffee wird ihnen gut tun!"

Als mijn kameraden eindelijk wakker worden, is mijn leed geleden. Excuses, brood en koffie. Later op de morgen leveren we op het Binnenhof onze wapenen in. Daarna moeten we in een bus stappen die ons naar een krijgsgevangenkamp zal brengen. Naast mij zit Glaster, een Joodse jongen uit Den Bosch. "Nu ga ik eraan", zegt hij. Troostwoorden als "Nederland is Duitsland niet" sorteren geen enkel effect.

Dodelijk vermoeid.

De bus stopt in Rotterdam, op de Parkkade. Boven de stad hangen rookwolken, vóór ons ligt de Statendam te smeulen. We worden gedumpt in Het Park. Voor we ons 'buitenverblijf' binnentreden, ontvangen we van de vriendelijke commissie van ontvangst de troostrijke mededeling dat er tien doodgeschoten zullen worden als er één ontsnapt. Met dit aangename vooruitzicht nemen we plaats in het tamelijk lange gras achter het Noorse zeemanskerkje. Dodelijk vermoeid en rammelend van de honger gaan we 's avonds slapen.

Om een uur of twee wordt de één na de ander wakker. We zijn door-en-door koud. Dan gaan we maar wat rondlopen om wat warmer te worden. Na een tijdje wat rondgeslenterd te hebben, zien we een groepje in de luwte onder wat struiken liggen. Die lui slapen nog wél. "Laten we daar gaan liggen", zegt Piet Beks, "het is hier kennelijk minder koud". "Ben je gek joh, we vallen toch niet meer in slaap". We gaan verder. Het Park is groot. Er zijn nog veel meer krijgsgevangenen aan de wandel.

Tegen de morgen komen we weer langs het slapende groepje. Nu zien we het: die daar liggen zullen nooit meer wakker worden. Het zijn dode soldaten, netjes op een rij gelegd. Zeven Duitsers en drie Nederlanders. Het lichaam van één van hen, een Duitse parachutist, is geheel verschroeid. Het heeft geen hoofd meer en een halve arm, gewikkeld in wat papier, ligt naast zijn romp. Afgrijselijk, maar het is net of het niet tot me doordringt. De ellende die je ziet kan zo erg zijn, dat je je ervoor afsluit.

Geheel rechts ligt een soldaat uit Uden. Geboren 1920, net als ik. In Uden zal men hem nooit meer terugzien. De Duitsers komen met schoppen aansjouwen. De gesneuvelden zullen hier een -voorlopig- graf krijgen. Nederlandse krijgsgevangenen begraven vriend en vijand. Op elk graf komt een ruw kruis met het herkenningsplaatje eraan.

Informatie bestuur.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

- Voorzitter: de heer M. van Maaren
Meerenburg 16, 4171 BV Herwijnen, tel. 0418 – 581594
e.mail adres: fam.van.maaren@hetnet.nl
- Secretaris: mevrouw M. Pelle-van Ooijen
Meidoornlaan 23, 4171 AN Herwijnen, tel. 0418 – 582527
e.mail adres: Apelle@hetnet.nl
- Penningmeester: de heer J.P. Kwakernaak
Kr. Akkers 21, 4171 BM Herwijnen, tel. 0418 – 581723
e.mail adres: joop.kwakernaak@tiscali.nl
- Bestuurslid: mevrouw D. van Zee-van Arendonk
Gr. Reinaldweg 3, 4171 LC Herwijnen, tel. 0418 – 582246
e.mail adres: zeedonk@hetnet.nl
- Bestuurslid: de heer J. de Kock
Meikampgraaf 8, 4174 LB Hellouw, tel. 0418 – 581391
e.mail adres: fam.de.kock@hetnet.nl
- Bestuurslid: mevrouw C. Vos-Bok
Zandsteeg 12, 4171 BH Herwijnen, tel. 0418 – 582603
Carin.enhermanvos@wolmail.nl
- Bestuurslid: de heer G. Bok
Achterweg 38, 4171 BC Herwijnen, tel. 0418 - 582037
e.mail adres: gijsbok@hotmail.com

- Redactie verenigingsblad: dhr. M. van Maaren en dhr. J.P. Kwakernaak
Typewerk verenigingsblad: mevrouw M. Pelle-van Ooijen
Verspreiding verenigingsblad: mevrouw C. Vos-Bok

De contributie bedraagt € 10,-- per jaar incl. verenigingsblad (buitenleden € 12,50).
Bankrelatie: Rabobank Geldermalsen e.o., rekeningnummer 36.67.12.314
ten name van historische vereniging "Den Ouden Dijk".

Website: www.denoudendijk.nl

Meidagen 1940.

Het is de nacht van 14 op 15 mei 1940. Voor *Hotel des Indes* in Den Haag sta ik op wacht. Om twee uur zou ik worden afgelost, maar ik vermoed dat mijn kameraden van de kaderopleiding zo diep slapen, dat ze mij zijn vergeten. Geen wonder. We zijn op 10 mei 's morgens om vier uur ruw uit onze slaap gewekt en hebben sindsdien nauwelijks enige rust genoten. 'Sterke eenheden omsingelen uw stad', stond op informatieblaadjes die uit Duitse vliegtuigen naar beneden dwarrelden. 't Was nog waar ook! Honderden parachutisten waren geland en bedreigden de stad. We kleedden ons snel aan en marcheerden weg. Doel: de Duitsers verhinderen in de stad te komen.

Op de Lange Voorhout moesten we ons ingraven. Een heidens karwei achter die beuken met hun dikke wortels. Maar, angst maakt sterk! Ondertussen gaan de Roomse jongens biechten. Dat doet hun blijkbaar goed. Ik zou bijna jaloers worden! Oude, vertrouwde Psalmversregels die in mijn hoofd opwellen, proberen mij rustig te maken. Plotseling: alarm! Verspreid liggen we achter onze geweren (model 1895!). Achter mij ligt Gijs Vos met de lichte Mitrailleur. Voor mij zoekt Cas dekking achter zijn broodtas. Om te gillen! Er komt gelukkig geen Duitse aanval.

Luchtalarm.

Als we weer willen gaan graven: luchtalarm. In de buurt explodeert een bom. Een hels lawaai. Als het weer stil is, staan we op. Onze sergeant grijpt naar zijn rug. Een scherp heeft hem geraakt. Die moet eerst op straat zijn gestuit en daardoor haar kracht hebben verloren. Hans, lijkleek, zegt: "je hoofd bloedt". Ik heb niets gevoeld en de wond is maar klein, maar mijn schrik des te groter. De dood was wel erg dichtbij! Onze dorpspredikant zei nogal eens: "Er is slechts één enkele schrede tussen ons en de dood". 'Schrede' is hier wel erg eufemistisch gebruikt. Onze schrik is zo groot dat menigeen een heftige aandrang tot stoelgang krijgt. Gelukkig zijn er vlakbij toiletten onder het paleis van wijlen koningin Emma. Die maken overuren. Eens riep de sergeant ons tijdens een luchtalarm bijeen. Onze helmen blonken in de zon. Een Duitse jachtvlieger zag zijn prooi en dook omlaag. We vielen naast en op elkaar. Vlak voor ons sloegen de kogels in de grond. Weer op't nippertje! Een regel uit Psalm 89 flitst door 't hoofd: 'Het leven is een damp, de dood wenkt ieder uur'. Zou die wetenschap voortaan mijn leven beheersen? Is er op mijn leeftijd niet iets vrolijkers te bedenken? Voorlopig hoogstwaarschijnlijk niet. De eenmansputten hadden we ondertussen met elkaar verbonden tot een loopgraaf. Twee uur loopgraaf, twee uur ergens wachtlopen, twee uur rust: ziedaar onze dagindeling!

Voorwoord.

Beste lezers en lezeressen van ons verenigingsblad.

Toen ik mijn voorwoord aan het papier toevertrouwde was het jaar 2003 bijna voorbij, een geslaagd verenigingsjaar. De secretaris van onze vereniging zal daar zeker verslag van doen in onze uitgave van mei.

2003 was voor velen onder ons ook een jaar van verdriet en gemis. Het bestuur wenst die families alle sterkte toe in periodes van verdriet.

De "tijd" zal "alle" wonden helen en weer plaats maken voor vreugde en dankbaarheid. Voor het verenigingsleven in ons dorp was het een geslaagd jaar met veel activiteiten. Zo was het jaarfeest georganiseerd door Oranjevereniging "Prinses Marijke", gehouden op het dorpsplein van Herwijnen voor velen weer een ouderwets gezellig feest met voor mij als hoogtepunt het ringsteken voor bespannen wagens gemend door heren en dames in hun beste kleed getooid. De jaarmarkt in ons buurdorp Hellouw, die door velen van ons jaarlijks wordt bezocht en waar Herwijnen historisch nauw mee verbonden is, was een succes.

De samenwerking met de 105-jarige muziekvereniging "Wilhelmina" in de vorm van het optreden en het enthousiasme van de "Vrolijke Jongens" op onze zomeravond was hartverwarmend en het bloed kruipt toch waar het niet gaan kan. Waar zijn toch die ouderwetse winters van vroeger gebleven, de ijsvereniging "D'n Ouwe Wiel" die in 2003 zijn 40 jarig jubileum vierde hoopt op nog eens zo'n ouderwetse winter van koude handen en voeten en van warme chocolademelk (poeier) en erwtensoep (snert) of, alleen, alleen als hij ijs en ijs koud is een neut.

Al met al, wat zijn wij toch met zijn allen druk om het leven in ons dorpje aan de rivier zo aangenaam mogelijk te maken.

Ik spreek dan ook de hoop uit dat dit in lengte van jaren zo zal blijven.

Er rest mij nog U namens het bestuur een bijzonder goed 2004 toe te wensen.

Marinus van Maaren.

Inhoud.

	<u>Bladzijde</u>
Voorwoord	1
Inhoud / Giften / Jaarprogramma 2004	2
Informatie bestuur / website	3
Meidagen 1940	4
Het geslacht Boellaard en andere heren in de West Betuwe	8
Oude gebruiken (het afleggen van de dode)	16
Cornelis Vervoorn	18
Een somber silhouet	22
Herwijnse vertellingen	24
Familieherinneringen	25
Herwijnen wereldwijd	29
Kiek van toen	30

Giften.

- Foto's van H. Kaldenberg R.zoon en van C. Braspenning-de Bruin.
- Trouwboekje uit 1890 van Leendert Sterk en Johanna van der Meijden.
- Zakboekje uit 1914 van het 22^e Regiment Infanterie van G. van der Meijden (De Gelsing).
- Schoolboekjes geschonken door A.A. van Weelden uit Hellouw.
- Muziekboek en foto's van J. de Fockert van de Meerenburg.

Jaarprogramma 2004.

28 januari	Ledenavond: Herwijnse Verhaaltjesavond door Pieter Bijl
14 april	Jaarvergadering + fotopresentatie
9 of 12 juni	Zomerdag- en/of avondbijeenkomst
26 juni	Braderie
27 oktober	Ledenavond: lezing over steenfabrieken